

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційне дослідження Цзі Лей
«Формування культури художньо-педагогічного спілкування
майбутнього вчителя образотворчого мистецтва»,

представлене на здобуття наукового ступеня доктора філософії за
спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки, галузь знань 01 Освіта/Педагогіка

Дисертація Цзі Лей присвячена дослідженню однієї з сучасних проблем професійно-педагогічної підготовки студентської молоді в закладах вищої освіти. Посилена увага педагогічної спільноти і науковців до загальної та професійно-педагогічної культури вчителя в сучасних умовах є виправданою та обґрунтованою. Адже від результатів роботи вчителя залежить формування інтелектуального потенціалу нації, оскільки саме вчитель закладає засади формування і розвитку підрастаючого покоління українців. Незважаючи на те, що впродовж останніх років питання, пов'язані з поліпшенням професійної підготовки майбутніх фахівців привертати увагу педагогів-дослідників, проблема формування культури художньо-педагогічного спілкування майбутніх учителів образотворчого мистецтва не знайшла достатнього відображення в наукових дослідженнях. Більше того, ця проблема розглядається автором в контексті поширення нових тенденцій культури інформаційного суспільства та мас-медіа, що активно впливають на учнівську та студентську молодь і суспільство в цілому. Тому обрана дисертантом тема дослідження є актуальною і відповідною потребам сучасної національної освітньої парадигми.

Вибір об'єкта, предмету дослідження є цілком вмотивованим і назрілим. Слід відзначити чіткість методологічних орієнтирів дослідження Цзі Лей: воно виконано у контексті гуманістичної парадигми, на засадах наукової теорії пізнання. Це дозволило автору розробити відповідний концептуальний і понятійний апарат, що сприяє переконливості визначеної теоретичної моделі формування культури художньо-педагогічного спілкування майбутніх учителів

образотворчого мистецтва в процесі професійно-педагогічної підготовки і технологій її запровадження в практику.

Оцінюючи дисертаційне дослідження за параметром новизни, зазначимо, що вона вбачається у здійсненні вперше цілісного наукового аналізу проблеми культури художньо-педагогічного спілкування майбутнього вчителя образотворчого мистецтва; розробці методичних основ формування культури художньо-педагогічного спілкування майбутнього вчителя образотворчого мистецтва в процесі професійно-педагогічної підготовки; визначенні та уточненні сутності базових для дослідження понять, у здійсненні структурного аналізу досліджуваного феномену; удосконаленні педагогічних підходів, принципів та умов формування культури художньо-педагогічного спілкування майбутнього вчителя образотворчого мистецтва в процесі професійної підготовки, а також засобів комплексної діагностики й вдосконалення досліджуваної професійно-особистісної властивості майбутнього вчителя образотворчого мистецтва.

Заслуговує на схвалення обрана дисертантом логіка викладання змісту та основних результатів дослідження. Окрім вступу, де представлено увесь необхідний науковий апарат (обґрунтовано актуальність, визначено мету і завдання дослідження, наукову новизну роботи, відзначено практичну значущість роботи, описано апробацію результатів дослідження), висновків, дисертація містить три розділи. Так, перший розділ присвячено теоретичному обґрунтуванню науково-педагогічних засад досліджуваної проблеми; другий та третій – розкриває методику та моніторинг результативності процесу формування культури художньо-педагогічного спілкування майбутнього вчителя образотворчого мистецтва в умовах експериментальної педагогічної системи.

Цілком виправдано автором зосереджено увагу на дефінітивному аналізі ключових для дослідження понять з різних концептуальних позицій наукових джерел з метою виявлення сутності центральної дефініції дослідження (с. 29-41).

У дисертації проаналізовано психолого-педагогічні аспекти художньо-педагогічного спілкування вчителя мистецького профілю. Позитивної оцінки заслугове обґрунтування автором цієї професійно-особистісної властивості вчителя образотворчого мистецтва як важливої детермінанти його професійної культури, а її формування в студентів закладів вищої освіти художнього-педагогічного профілю – стратегічним завданням їхньої професійної підготовки. З цією метою дисертантом проаналізовано низку нормативної документації, в якій окреслено вимоги до професійної підготовки майбутнього педагога-художника (освітніх стандартів, освітньо-кваліфікаційних характеристик, освітньо-професійних програм) та визначено важливі для успішної професійної діяльності загальні та спеціальні (фахові) компетентності в нормативному змісті підготовки здобувачів вищої освіти (с. 77).

Нам імponує, що дисертаційна робота базується на використанні широкого кола наукових джерел. Результати досліджень попередників органічно включено в зміст виконаної автором роботи, послуговують підтвердженням основних базових питань роботи. Слід відзначити виключну наукову прискіпливість автора у визначенні компонентної структури феномену «культура художньо-педагогічного спілкування майбутнього вчителя образотворчого мистецтва» та виділенні її основних складових – аксіологічного, когнітивного, особистісного та технологічного компонентів (с. 56), розробці критеріїв, відповідних показників та характеристиці рівнів сформованості зазначеної компетентності (с. 199-204).

На наш погляд, суттєвим позитивом дисертаційної роботи Цзі Лей є визначення й обґрунтування педагогічних умов формування культури художньо-педагогічного спілкування майбутнього вчителя образотворчого мистецтва (с. 116-135). Одним з найвагоміших наукових результатів дослідження є побудована й апробована модель та розроблена експериментальна методика формування культури художньо-педагогічного спілкування майбутнього вчителя образотворчого мистецтва в процесі професійної освіти, яка передбачала проведення цілеспрямованої роботи, побудованої на засадах культурологічного, аксіологічного, компетентнісного та

особистісно-орієнтованого підходів, принципах гуманізації, діалогізації, культуровідповідності й професійної спрямованості із упровадженням визначених педагогічних умов.

До того ж, робота Цзі Лей вигідно відрізняється своєю скерованістю на практичні потреби сучасної освітньої галузі. У дисертації, яка представлена до захисту зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки, галузь знань 01 Освіта/Педагогіка, ґрунтовно висвітлені методичні засади викладання психолого-педагогічних дисциплін відповідно до обраного об'єкту дослідження, зокрема, зміст і методика викладання нормативної дисципліни навчального плану психолого-педагогічної підготовки вчителя образотворчого мистецтва «Педагогічна творчість», технології, методи та прийоми, які адаптовані автором відповідно до досліджуваної проблеми. Особливо показовими видаються ретельно розроблені, змістовні та цікаві методики ціннісно-пропедевтичного, теоретико-пізнавального, практико-дієвого етапів підготовки, що висвітлені на сторінках дисертаційної роботи (підрозділ 2.2.).

Методична пропозиція рецензованої дисертації є достатньо креативною. Цзі Лей творчо екстраполює власні теоретико-методичні напрацювання на зміст діючої програми нормативної дисципліни «Педагогічна творчість», що передбачають набуття майбутніми вчителями образотворчого мистецтва практичних умінь і навичок, спрямованих на формування в них культури художньо-педагогічного спілкування шляхом упровадження активних методів навчання.

Комплекс навчальних дослідницько-творчих завдань, які згідно з експериментальною методикою пропонуються для студентської аудиторії, наближені до майбутньої педагогічної діяльності та спрямовані на самовдосконалення в майбутній професії. Дисертантом адекватно дібрано методичний інструментарій – аналітично спрямовані, ігрові, проектні форми роботи зі студентською аудиторією, що забезпечують реалізацію теоретико-збагачувальної, практико-зорієнтованої, самостійно-творчої функцій. Все це сприяє систематизації змісту, форм і методів формування культури художньо-педагогічного спілкування майбутніх учителів образотворчого мистецтва.

Нам видається, що варті всілякої підтримки й процедурні аспекти проведеного педагогічного експерименту, які сконденсовані в дисертації у певній логіці: різноманітні методи дослідження, сукупність яких дає можливість перевірити достовірність одержаних результатів, діагностичні методики. Результати дослідження представлені в графічному вигляді, що вдало унаочнює зміст здійсненої роботи. Методичні ілюстрації, наведені в дисертації, є переконливими і оригінальними, а тому не підлягає сумніву встановлена автором позитивна динаміка рівнів сформованості культури художньо-педагогічного спілкування майбутніх учителів образотворчого мистецтва, яку досить коректно віддзеркалює статистичний аналіз набутого експериментального матеріалу. Опора на наукову методологію, поєднання кількісного та якісного аналізу одержаних даних свідчать про достовірність теоретичних положень і висновків дисертації.

Матеріали виконаного дослідження можуть з успіхом використовуватись у процесі вдосконалення навчальних програм і навчально-методичних посібників та методичних рекомендацій для студентів педагогічних закладів вищої освіти, вчителів, педагогів закладів позашкільної освіти, написання курсових і магістерських робіт майбутніх учителів, а також у системі післядипломної педагогічної освіти.

Водночас у контексті наукової полеміки можна висловити такі зауваження:

1. Обґрунтовуючи структуру культури художньо-педагогічного спілкування майбутнього вчителя образотворчого мистецтва (підрозділ 1.2.), бажано було б доповнити її інтерпретаційним компонентом, оскільки він у комунікативному аспекті професійно-педагогічній діяльності відіграє досить важливу роль.

2. Як для такої ґрунтовної роботи уявляється доцільним доповнення обраного дисертантом комплексу експериментальних методичних засобів такою сучасною інноваційною педагогічною технологією як STREAM – освіта.

3. Роботу значно збагатили б зразки творчих робіт студентів відповідно до завдань ціннісно-пропедевтичного, теоретико-пізнавального,

практико-дієвого етапів цілеспрямованої роботи з формування культури художньо-педагогічного спілкування майбутнього учителя образотворчого мистецтва в процесі професійно-педагогічної підготовки в ході вивчення навчальної дисципліни з педагогічної творчості, сутність яких висвітлено у підрозділі 2.2. Бажано представити у Додатках фотоматеріали-прикладні розв'язання студентами дослідницько-творчих завдань в контексті застосування відповідних методів та прийомів роботи (с. 146-175).

4. У дисертації подекуди зустрічаються граматичні, стилістичні та друкарські огріхи. Зокрема, в контексті термінологічних змін щодо нагальних питань впровадження Закону України «Про освіту» (Лист МОН № 1/9-554 від 13.10.17 року) потребують корегування деякі вживані терміни нормативного характеру.

Проте висловлені зауваження і побажання мають рекомендаційний характер і суттєво не знижують наукової і практичної значущості виконаного дисертаційного дослідження.

Аналіз дисертації, автореферату та опублікованих праць дає підстави для висновку про те, що дисертація Цзі Лей «Формування культури художньо-педагогічного спілкування майбутнього вчителя образотворчого мистецтва» заслуговує на позитивну оцінку, відповідає порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 167 від 6 березня 2019 р. (зі змінами) та наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12 січня 2017 р. (зі змінами), а її автор – Цзі Лей – заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки, галузь знань 01 Освіта/Педагогіка.

Офіційний опонент
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри мистецьких дисциплін
дошкільної та початкової освіти
Вінницького державного
педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського
Засвідчую
Почальник відділу кадрів
" 10 " 09 2019

О. А. Поповська